

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

14 ноември 2017 година ^{* i}

„Обжалване — Конкуренция — Картели — Европейски пазар на въздушен превоз на товари — Решение на Комисията относно споразумения и съгласувани практики по отношение на редица елементи на цените на услугите по въздушен превоз на товари — Порок в мотивите — Абсолютно основание за отмяна, разглеждано служебно от Съда на Европейския съюз — Забрана за произнасяне *ultra petita* — Съдържащо се в петитума на първоинстанционната жалба искане за частична отмяна на спорното решение — Забрана за Общия съд на Европейския съюз изцяло да отмени спорното решение — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз — Право на ефективни правни средства за защита“

По дело C-122/16 P

с предмет жалба на основание член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, подадена на 26 февруари 2016 г.,

British Airways plc, установено в Хармъндсвърт (Обединеното кралство), за което се явяват J. Turner, QC, и R. O'Donoghue, barrister, упълномощени от A. Lyle-Smythe, solicitor,

жалбоподател,

като другата страна в производството е

Европейска комисия, за която се явяват N. Khan и A. Dawes, в качеството на представители,

ответник в първоинстанционното производство,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател, A. Tizzano, заместник-председател, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, J. Malenovský и E. Levits, председатели на състави, E. Juhász, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, M. Vilaras и E. Regan (докладчик), съдии,

генерален адвокат: P. Mengozzi,

секретар: M. -A. Gaudissart, заместник-секретар,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 7 февруари 2017 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 30 май 2017 г.,

* Език на производството: английски.

ПОСТАНОВИ НАСТОЯЩОТО

Решение

- 1 С жалбата си British Airways plc иска частична отмяна на решението на Общия съд на Европейския съюз от 16 декември 2015 г., British Airways/Комисия (Т-48/11, непубликувано, наричано по-нататък „обжалваното съдебно решение“, EU:T:2015:988), с което посоченият съд частично отменя Решение С(2010) 7694 окончателен на Комисията от 9 ноември 2010 година относно производство по член 101 от ДФЕС, член 53 от Споразумението за ЕИП и член 8 от Споразумението между Европейската общност и Швейцарската конфедерация за въздушния транспорт (дело COMP/39258 — Товарен въздушен транспорт) (наричано по-нататък „спорното решение“), доколкото се отнася до British Airways.

Правна уредба

Статутът на Съда на Европейския съюз

- 2 Член 21 от Статута на Съда на Европейския съюз гласи следното:

„Дело се завежда пред Съда с писмена искова молба, адресирана до секретаря. В исковата молба се посочват името на ищеца и неговият постоянен адрес, както и качеството на подписалия молбата, името/имената на страната/страните, срещу която/които е заведена молбата, предметът на спора, исканията на страните и кратко изложение на правните аргументи, на които се основава исковата молба.

Молбата се придружава, по целесъобразност, от мярката, чиято отмяна се иска или, при обстоятелствата по член 265 [ДФЕС], от писмените доказателства относно датата, на която институцията е трябвало да действа в съответствие с посочения член. Ако документите не са представени с исковата молба, секретарят иска от съответната страна да ги представи в разумен срок, но правата на страната не се погасяват, дори и документите да бъдат представени след изтичането на срока за образуване на дело“.

- 3 Член 56, втора алинея от този статут предвижда:

„Жалбата [до Съда] може да бъде подадена от всяка страна, чиито искания са изцяло или частично отхвърлени. [...]“.

Процедурният правилник на Съда от 19 юни 1991 г.

- 4 Член 112, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда от 19 юни 1991 г. (наричан по-нататък „Процедурният правилник на Съда от 19 юни 1991 г.“), предвижда:

„Към жалбата се прилага обжалваното решение на Първоинстанционния съд. [...]“.

Процедурният правилник на Съда от 25 септември 2012 г.

- 5 Член 120 („Съдържание на исковата молба или жалбата“) от Процедурния правилник на Съда от 25 септември 2012 г., влязъл в сила на 1 ноември 2012 г. (наричан по-нататък „Процедурният правилник на Съда“), гласи:

„Исковата молба или жалбата по член 21 от Статута на Съда [на Европейския съюз] съдържа:

[...]

в) предмета на спора, изтъкнатите основания и доводи, както и кратко изложение на посочените основания;

г) исканията на ищеца или жалбоподателя;

[...]“.

- 6 Член 122 („Приложения към исковата молба или жалбата“) от този правилник гласи:

„1. При необходимост към исковата молба или жалбата се прилагат документите по член 21, втора алинея от Статута.

[...]

3. Ако исковата молба или жалбата не отговарят на изискванията по параграф 1 или параграф 2 от настоящия член, секретарят определя на ищеца или жалбоподателя разумен срок за представяне на посочените по-горе документи. Ако тази нередовност не бъде отстранена, след изслушване на съдията докладчик и генералния адвокат Съдът решава дали неспазването на тези условия води до формалната недопустимост на исковата молба или жалбата“.

- 7 Озаглавеният „Нови основания“ член 127 от посочения правилник предвижда в параграф 1 следното:

„В хода на производството не могат да се въвеждат нови основания, освен ако те не почиват върху правни или фактически обстоятелства, установени в производството“.

- 8 Съгласно озаглавения „Съдържание на жалбата“ член 168 от същия този правилник:

„1. Жалбата съдържа:

[...]

б) посочване на обжалвания съдебен акт на Общия съд;

[...]

2. По отношение на жалбата се прилагат член 119, член 121 и член 122, параграф 1 от настоящия правилник.

[...]“.

- 9 Член 169 („Искания, основания и доводи в жалбата“) от Процедурния правилник на Съда гласи в параграф 1 следното:

„Исканията в жалбата са за отмяна, изцяло или частично, на съдебния акт на Общия съд, съдържащ се в диспозитива“.

- 10 Член 170 („Искания в случай на уважаване на жалбата“) от този правилник предвижда в своя параграф 1 следното:

„Исканията в жалбата, в случай че бъде обявена за основателна, са за уважаване, изцяло или частично, на направените в първоинстанционното производство искания; нови искания не могат да бъдат правени. С жалбата не може да се изменя предметът на спора пред Общия съд“.

- 11 Член 190 („Други разпоредби, приложими по отношение на обжалването“) от посочения правилник предвижда в параграф 1:

„Членове 127, [...] от настоящия правилник се прилагат по отношение на производството пред Съда, което има за предмет обжалване на съдебни актове на Общия съд“.

Процедурният правилник на Общия съд от 2 май 1991 г.

- 12 Съгласно член 44, параграф 1 от Процедурния правилник на Общия съд от 2 май 1991 г.:

„Исковата молба или жалбата по член 21 от Статута съдържа:

[...]

в) предмета на спора и кратко изложение на изложените правни основания;

г) исканията на ищеца или жалбоподателя;

[...]“.

- 13 Член 48, параграф 2 от този правилник гласи:

„В хода на производството не могат да се въвеждат нови правни основания, освен ако те не почиват върху правни или фактически обстоятелства, установени в хода на производството.

[...]“.

Обстоятелства, предхождащи спора

- 14 Жалбоподателят British Airways е въздушен превозвач, действащ на пазара на въздушния превоз на товари.

- 15 На 7 декември 2005 г. Европейската комисия получава подадено от Deutsche Lufthansa AG и дъщерните му дружества Lufthansa Cargo AG и Swiss International Air Lines AG искане за освобождаване от глоба на основание на нейното Известие относно освобождаването от глоби и намаляването на техния размер по делата за картели (ОВ С 45, 2002 г., стр. 3, наричано по-нататък „Известието относно освобождаването от глоби и намаляването на техния размер от 2002 г.“). В това искане се посочва, че между няколко предприятия, действащи на пазара на въздушния превоз на товари (наричани по-нататък „превозвачите“), съществуват

антиконкурентни контакти във връзка с редица съставни елементи на цените на предоставяните на този пазар услуги, а именно въвеждането на допълнителни такси „за гориво“ и „за сигурност“ и отказът на тези превозвачи да плащат комисиона върху допълнителните такси.

- 16 На 14 и 15 февруари 2006 г. Комисията извършва внезапни проверки.
- 17 След тези проверки няколко превозвачи, сред които и жалбоподателят, подават искане на основание на Известието относно освобождаването от глоби и намаляването на техния размер от 2002 г.
- 18 На 19 декември 2007 г. Комисията изпраща изложение на възраженията на 27 превозвачи, сред които е и жалбоподателят. В отговор на това изложение на възраженията адресатите му представят писмени становища. От 30 юни до 4 юли 2008 г. е проведено изслушване.
- 19 На 9 ноември 2010 г. Комисията приема спорното решение, чиито адресати са 21 превозвачи (наричани по-нататък „уличените превозвачи“), сред които е и жалбоподателят.

Производството пред Общия съд и обжалваното съдебно решение

- 20 На 24 януари 2011 г. жалбоподателят подава в секретариата на Общия съд жалба за отмяна на спорното решение в някои негови части, доколкото те се отнасят до него.
- 21 Видно от точка 25 от обжалваното съдебно решение, с тази жалба жалбоподателят иска от Общия съд:
 - да отмени спорното решение, доколкото в него се установява, че жалбоподателят също е отказал да плаща комисиони, и доколкото в него се приема, че началната дата на извършеното от него нарушение е 22 януари 2001 г. и че „аспектите“, свързани с Хонконг, Япония, Индия, Тайланд, Сингапур, Корея и Бразилия, са нарушения на член 101 ДФЕС, член 53 от Споразумението за Европейското икономическо пространство (ЕИП) от 2 май 1992 г. (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 53, стр. 4, наричано по-нататък „Споразумението за ЕИП“) и член 8 от Споразумението между Европейската общност и Швейцарската конфедерация за въздушния транспорт, подписано на 21 юни 1999 г. в Люксембург, одобрено от името на Общността с Решение 2002/309/ЕО, Евратом на Съвета и на Комисията относно Споразумение за научно и технологично сътрудничество от 4 април 2002 година за сключване на седем споразумения с Швейцарската конфедерация (ОВ L 114, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 27, стр. 25, наричано по-нататък „Споразумението ЕС—Швейцария“),
 - да отмени наложената му със спорното решение глоба или значително да намали нейния размер и
 - да осъди Комисията да заплати съдебните разноски.
- 22 В подкрепа на първоинстанционната си жалба жалбоподателят сочи седем основания за отмяна, а именно, първо, грешка в преценката, доколкото Комисията е приела, че той също е отказал да плаща комисиони, второ, недоказване на началната дата на нарушението, трето, грешки при прилагането на правото или установяването на фактите или злоупотреба с власт, що се отнася до проверката относно намесата на някои регулаторни органи, четвърто, несъразмерно и дискриминационно определяне на основния процент на глобата, пето, неспазване на задължението за мотивиране и на принципа на пропорционалност, доколкото Комисията е увеличила глобата при изчисляването ѝ, шесто, нарушение на Известието относно освобождаването от глоби и намаляването на техния размер от 2002 г., доколкото

жалбоподателят не е получил възможно най-голямото намаляване на глобата, и седмо, нарушение на принципите на равно третиране и пропорционалност, доколкото Комисията не е направила глобата на основание наличието на смекчаващи обстоятелства.

- 23 Видно от точки 27—29 и точка 45 от обжалваното съдебно решение Общият съд служебно разглежда абсолютно основание за отмяна, а именно порок в мотивите на спорното решение. По-конкретно, както се вижда от преписката, с която разполага Съдът, последният поставя — в рамките на процесуално-организационните действия на основание член 64 от Процедурния правилник на Общия съд от 2 май 1991 г. — писмени въпроси на страните по спора, с които приканва същите да вземат отношение по факта, че в мотивите на спорното решение е описано едно-единствено продължено нарушение, в което участвали всички адресати на това решение, докато не всички тези адресати са споменати в първите четири члена от разпоредителната част на същото решение.
- 24 На заседанието пред Общия съд жалбоподателят поддържа в това отношение, че в мотивите на спорното решение Комисията е посочила едно-единствено продължено нарушение едновременно на член 101 ДФЕС, член 53 от Споразумението за ЕИП и член 8 от Споразумението ЕС—Швейцария. В разпоредителната част на това решение обаче тя констатира едно-единствено продължено нарушение на всеки един от тези членове поотделно. Жалбоподателят твърди, че предвид това несъответствие между мотивите и разпоредителната част на спорното решение, последното страда от порок в мотивите, който може да бъде разгледан служебно от Общия съд.
- 25 С обжалваното съдебно решение Общият съд постановява, че в спорното решение има противоречия, от една страна, между мотивите и разпоредителната част, и от друга страна, между самите мотиви.
- 26 Общият съд по същество приема, че следва да провери дали тези противоречия евентуално са накърнили правото на защита на жалбоподателя и са попречили на Общия съд да упражни контрол.
- 27 Общият съд констатира, че случаят е именно такъв и съответно че е налице порок в мотивите на спорното решение.
- 28 Общият съд приема, че тази констатация обаче не може да доведе в случая до пълна отмяна на спорното решение, що се отнася до жалбоподателя, тъй като това решение не може да бъде отменено в част, по-голяма от поисканата с първоинстанционната жалба.
- 29 Поради това, и без да разглежда основанията за отмяна, които жалбоподателят е посочил в първоинстанционната жалба, Общият съд — констатирайки порок в мотивите при анализа на служебно разглежданото от него основание за отмяна — отменя спорното решение, доколкото с това решение „Комисията, от една страна, приема, че жалбоподателят, първо, също е отказал да плаща комисиони, второ, между 22 януари 2001 г. и 1 октомври 2001 г. е нарушил член 101 ДФЕС, член 53 от [Споразумението за ЕИП] и член 8 от [Споразумението ЕС—Швейцария], и трето, е участвал в нарушение на тези разпоредби във връзка с услуги по [въздушен] превоз на товари от територията на Хонконг (Китай), Япония, Индия, Тайланд, Сингапур, Южна Корея и Бразилия, и от друга страна, му налага глоба“.
- 30 Освен това с решения от 16 декември 2015 г., *Air Canada/Комисия* (T-9/11, непубликувано, EU:T:2015:994), *Koninklijke Luchtvaart Maatschappij/Комисия* (T-28/11, непубликувано, EU:T:2015:995), *Japan Airlines/Комисия* (T-36/11, непубликувано, EU:T:2015:992), *Cathay Pacific Airways/Комисия* (T-38/11, непубликувано, EU:T:2015:985), *Cargolux Airlines/Комисия* (T-39/11, непубликувано, EU:T:2015:991), *Latam Airlines Group et Lan Cargo/Комисия* (T-40/11, непубликувано, EU:T:2015:986), *Singapore Airlines* и *Singapore Airlines Cargo Pte/Комисия*

(T-43/11, непубликувано, EU:T:2015:989), Deutsche Lufthansa и др./Комисия (T-46/11, непубликувано, EU:T:2015:987), SAS Cargo Group и др./Комисия (T-56/11, непубликувано, EU:T:2015:990), Air France-KLM/Комисия (T-62/11, непубликувано, EU:T:2015:996), Air France/Комисия (T-63/11, непубликувано, EU:T:2015:993), и Martinair Holland/Комисия (T-67/11, EU:T:2015:984), Общият съд се произнася по жалбите, които други уличени превозвачи са подали срещу спорното решение.

Искания на страните пред Съда

31 С жалбата си жалбоподателят иска от Съда:

- да отмени обжалваното съдебно решение, доколкото с него спорното решение е отменено само в частта, за която жалбоподателят е поискал отмяна с първоинстанционната си жалба,
- да отмени точка 1 от диспозитива на обжалваното съдебно решение,
- да отмени спорното решение изцяло и
- да осъди Комисията да заплати съдебните разноски по настоящото производство по обжалване.

32 Комисията иска от Съда:

- да отхвърли жалбата и
- да осъди жалбоподателя да заплати съдебните разноски.

По жалбата

По допустимостта

Доводи на страните

- *По допустимостта на жалбата*

33 Комисията твърди, че жалбата е явно недопустима по две причини.

34 На първо място, жалбоподателят не изпълнил задължението по член 168, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, тъй като не приложил обжалваното съдебно решение към жалбата.

35 На второ място, жалбата не била съобразена нито с член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз, нито с членове 169 и 170 от Процедурния правилник на Съда, с които съгласно член 63 от този статут се прилагал член 56 от същия.

36 Що се отнася до член 169, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, с жалбата в настоящото производство се целяла не отмяна, а по-скоро допълване на диспозитива на обжалваното съдебно решение и съответно превръщане на допуснатата от Общия съд частична отмяна в пълна отмяна. Затова жалбата не била в съответствие с тази разпоредба.

- 37 Що се отнася до член 170, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, тази разпоредба била тълкувана от Съда буквално. В случая обаче искането на жалбоподателя било в противоречие с тази разпоредба, тъй като било по-широко по обхват от направеното в първоинстанционното производство.
- 38 Освен това жалбоподателят изпада в порочен кръг на разсъждения, свеждащи се до твърдението, че именно поради факта, че Общият съд не е — противно на постановеното от него — ограничен от исканията, които жалбоподателят е направил в първоинстанционното производство, последният има право да обжалва това решение на Общия съд.
- 39 От друга страна, съображението, че допустимостта на жалбата в настоящото производство произтичала от принципа на ефективна съдебна защита, посочен в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“), също сочело, че Общият съд не е ограничен от исканията в първоинстанционната жалба. Доводът, че тази разпоредба давала безусловно право на страните в спора на всеки един етап на производството да изтъкват нов довод или да изменят основанията на искането си, бил явно неоснователен.
- 40 Жалбоподателят твърди, че жалбата е допустима.
- 41 Що се отнася до член 170, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, първото изречение на тази разпоредба трябвало да се тълкува във връзка с второто, в смисъл че се прилагало само когато жалбоподателят предявява искания, които не са еднакви с направените в първоинстанционното производство, и така изменя предмета на спора.
- 42 По отношение на член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз жалбоподателят в частност поддържал пред Общия съд, че спорното решение е пропито от вътрешни противоречия и пороци в мотивите. Подобна констатация трябвало да доведе до пълна отмяна на това решение, що се отнася до жалбоподателя. В този смисъл целта на жалбоподателя била да оспори част от обжалваното съдебно решение, която безспорно е била обхваната от предмета на спора пред Общия съд, и исканията му действително били отхвърлени от Общия съд по смисъла на член 56 от Статута на Съда на Европейския съюз.
- По допустимостта на писмената реплика
- 43 Комисията поддържа преди всичко, че съгласно член 127, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, приложим към производството по обжалване по силата на член 190, параграф 1 от този правилник, писмената реплика, представена от жалбоподателя, е явно недопустима поради излагането в нея на нови основания.
- 44 Всъщност жалбоподателят твърдял в жалбата си, че Общият съд е допуснал грешка, като е приложил забраната за произнасяне *ultra petita*, което означавало, че жалбоподателят признава, че исканата от него мярка е посочена в петитума на първоинстанционната жалба. В писмената си реплика обаче, вместо да отговори на повдигнатото от Комисията възражение за недопустимост на жалбата, жалбоподателят поддържал, че Общият съд неправилно не му е позволил да измени този петитум. Жалбоподателят не обяснил и защо е изложил това основание за обжалване късно, едва с писмената реплика, доколкото изложените в нея доводи не били основани на правни и фактически обстоятелства, установени в писмената фаза на производството.
- 45 Жалбоподателят оспорва доводите на Комисията за недопустимост на писмената реплика.

Съображения на Съда

- 46 Що се отнася до допустимостта на жалбата и, на първо място, до възражението, повдигнато в това отношение от Комисията, а именно че жалбоподателят не е приложил обжалваното съдебно решение към жалбата си, следва да се припомни, че съгласно член 122, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, приложим за производството по обжалване по силата на член 168, параграф 2 от този правилник, при необходимост към исковата молба или жалбата се прилагат документите по член 21, втора алинея от Статута на Съда на Европейския съюз, като последната разпоредба предвижда, че „[м]олбата се придружава, по целесъобразност, от мярката, чиято отмяна се иска [...]“.
- 47 Без съмнение, когато се обжалва акт на институция на Европейския съюз, този акт трябва да бъде приложен към съответната жалба. Що се отнася до жалбата срещу съдебен акт на Общия съд обаче член 168, параграф 1, буква б) от Процедурния правилник на Съда предвижда, че тази жалба съдържа посочване на обжалвания акт, като не се изисква този акт да бъде приложен към нея.
- 48 Затова следва да се приеме, че след влизането в сила на Процедурния правилник на Съда на 1 ноември 2012 г. вече не е необходимо към жалбата срещу съдебен акт на Общия съд да се прилага този акт, като в това отношение е достатъчно той да се посочи.
- 49 В случая следва да се констатира, че това, че обжалваното съдебно решение не е било приложено към жалбата, не прави същата недопустима. Следователно възражението, повдигнато от Комисията в това отношение, трябва да се отхвърли.
- 50 Що се отнася, на второ място, до довода, че жалбата не е в съответствие с член 169, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, следва да се припомни, че съгласно тази разпоредба „[и]сканията в жалбата са за отмяна, изцяло или частично, на съдебния акт на Общия съд, съдържащ се в диспозитива“.
- 51 Следва да се отбележи, както прави генералният адвокат в точка 54 от заключението си, че тази разпоредба посочва приложимия при обжалването на съдебни актове на Общия съд основен принцип, че съответната жалба трябва да е насочена срещу диспозитива на съдебния акт на Общия съд и не може да има за предмет само изменението на някои мотиви на този акт (вж. в този смисъл решение от 15 ноември 2012 г., Al-Aqsa/Съвет и Нидерландия/Al-Aqsa, C-539/10 P и C-550/10 P, EU:C:2012:711, т. 43—45).
- 52 В случая жалбоподателят иска от Съда да отмени обжалваното съдебно решение, и в частност точка 1 от диспозитива му, тъй като Общият съд е отказал изцяло да отмени спорното решение, що се отнася до него. Затова жалбоподателят оспорва обхвата на постановената от Общия съд отмяна, или с други думи, правните последици, които Общият съд е извел от нарушението на задължението за мотивиране, което е констатирал.
- 53 При тези обстоятелства се налага изводът, че с жалбата си жалбоподателят действително иска частична отмяна на диспозитива на обжалваното съдебно решение и че съответно исканията в петитума на тази жалба са в съответствие с член 169, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда.
- 54 На трето място, що се отнася до възражението за недопустимост, което Комисията е повдигнала, поради това че жалбата не била в съответствие с член 56, втора алинея от Статута на Съда на Европейския съюз и член 170, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда, следва да се отбележи, че за да се произнесе по това възражение, Съдът трябва да прецени обхвата на понятието „искания“, направени в първоинстанционното производство, и на понятието „предмет на спора“ пред Общия съд по смисъла на тези разпоредби.

- 55 Предвид обаче тесните връзки между тези възражения за недопустимост и посочените от жалбоподателя основания за обжалване по същество, най-напред следва да се разгледат последните.
- 56 При това положение и доколкото писмената реплика се отнася единствено до допустимостта на жалбата, би следвало евентуално и възражението за недопустимост на тази реплика да се разгледа при преценката по същество.

По същество

- 57 Жалбоподателят сочи две основания за обжалване, а именно грешки при прилагане на правото, дължащи се, първо, на прилагането на забраната за произнасяне *ultra petita*, и второ, на нарушаването на правото на ефективни правни средства за защита, предвидено в член 47 от Хартата.
- 58 Тези две основания за обжалване следва да бъдат разгледани заедно.

Доводи на страните

- 59 С първото си основание за обжалване жалбоподателят поддържа, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, като е използвал забраната за произнасяне *ultra petita*, за да ограничи обхвата на постановената от него отмяна, и то въпреки че е установил служебно наличието на съществени нарушения, представляващи абсолютно основание за отмяна и опорочаващи спорното решение в неговата цялост.
- 60 Жалбоподателят признава, че съдът на Съюза, сезиран с жалба за отмяна, не може да се произнася *ultra petita*, което означава, че може да се произнесе само по конкретните искания на страните.
- 61 Съществували обаче редица хипотези, при които, за да изпълни задачата си на пазител на законността, поверена му с Договора за функционирането на ЕС, съдът на Съюза може да се окаже принуден служебно да разгледа правно основание и съответно да се произнесе извън конкретните искания на страните. В такива хипотези порокът на обжалвания акт бил достатъчно сериозен, за да обоснове санкционирането му от съда на Съюза, въпреки че не е бил изтъкнат от жалбоподателя.
- 62 Съдът на Съюза, сезиран с жалба за отмяна, не би могъл да бъде упрекнат, че излиза извън рамките на спора, че превишава компетентността си, че се произнася *ultra petita* или че нарушава процедурния си правилник, когато служебно разгледа такова основание, което засяга именно законосъобразността на акта, чиято отмяна се иска.
- 63 Общият съд служебно разглежда абсолютно основание за отмяна не за да запълни празнота в първоинстанционната жалба или доводите на страните, а за да осигури спазването на правило, от което поради важността му страните не могат да се отклоняват.
- 64 Хипотезата, в която съдът на Съюза служебно разглежда абсолютно основание за отмяна, състоящо се порок в мотивите, представлявала изключение от забраната за произнасяне *ultra petita*. Такъв извод в частност се налагал, по аргумент за противното, от точка 12 от решение от 28 юни 1972 г., *Jamet/Комисия* (C-37/71, EU:C:1972:57), в което Съдът приел, че ако отмени изцяло акта, предмет на делото, по което е постановено това решение, би се произнесъл *ultra petita*, тъй като основаниято за отмяна на този акт не е от категорията на абсолютните.

- 65 Според жалбоподателя Общият съд освен това неправилно смесил целите, преследвани със забраната за произнасяне *ultra petita*, и спазването на правилата и принципите, свързани с обществения ред, накарали го служебно да разгледа порока в мотивите на спорното решение.
- 66 В производство *inter partes* било от основно значение страната, инициирала същото, да посочи предмета на спора и накратко да изложи основанията си, като направи това достатъчно ясно и точно, за да може ответната страна да подготви защитата си, а Съдът — да упражни контрол. От точки 122 и 123 от решение от 19 декември 2013 г., Комисия/Полша (C-281/11, EU:C:2013:855), следвало, че целта на тези изисквания е да не се допусне Съдът да се произнесе *ultra petita*, да пропусне да се произнесе по някое твърдение за нарушение или пък по някакъв друг начин да не се произнесе по спора. По същите причини Общият съд неправилно приел в точка 91 от обжалваното съдебно решение, че член 44, параграф 1 и член 48, параграф 2 от Процедурния правилник на Общия съд от 2 май 1991 г. му налагали ограничения, докато последните всъщност се отнасяли до жалбоподателя, а не до самия него.
- 67 Обратно, когато служебно разглежда абсолютно основание за отмяна, съдът на Съюза трябвало да излезе извън рамките на основанията, които страните са посочили в подкрепа на исканията си, и поради това вече не бил обвързан от ограниченията, произтичащи от забраната за произнасяне *ultra petita*.
- 68 Жалбоподателят смята за нелогично, че за да постанови, в съответствие със забраната за произнасяне *ultra petita*, само частична отмяна на спорното решение, Общият съд се е основал на исканията, които жалбоподателят е направил в първоинстанционното производство.
- 69 Първо, при произнасянето си по първоинстанционната жалба Общият съд взел предвид единствено абсолютното основание за отмяна, което е разгледал служебно. За жалбоподателя било трудно обяснимо защо впоследствие Общият съд е решил да се съобрази с исканията в първоинстанционната жалба, след като изобщо не се е произнесъл по основанията, посочени в тяхна подкрепа.
- 70 Второ, съображенията на Общия съд във връзка с пороците в мотивите на спорното решение били отчасти свързани, видно от точки 42 и 43 от обжалваното съдебно решение, с необходимостта да се вземат предвид последващите национални производства за присъждане на обезщетение. Същевременно с решенията, с които Общият съд се е произнесъл по жалбите за отмяна на спорното решение, подадени от жалбоподателя и други уличени превозвачи, в крайна сметка се стигнало до нелогично разграничение между случая на жалбоподателя, по отношение на когото спорното решение било отменено само частично, и случая на тези други превозвачи, по отношение на които това решение е било изцяло отменено, въпреки факта, че жалбоподателят и въпросните други превозвачи се намирали в съвсем еднакво положение от гледна точка на основните съображения на Общия съд. Това разграничение било произволно, след като не всички от тези други превозвачи са изтъкнали в жалбите си въпросните пороци в мотивите като основание за отмяна на спорното решение.
- 71 Жалбоподателят допълва, че порокът в мотивите, от който страда спорното решение и който е посочен от Общия съд в обжалваното съдебно решение, създава сериозни трудности в националните производства за присъждане на обезщетение. Всъщност, поради това че постановената в диспозитива на обжалваното съдебно решение отмяна на спорното решение била ограничена по обхват, последното имало все още частично действие по отношение на жалбоподателя. Поради множеството пороци на спорното решение, които според Общия съд са достатъчно сериозни, за да бъдат разглеждани като нарушения на правила или принципи, свързани с обществения ред, националните съдилища биха били силно затруднени ясно да определят как се разпределя между жалбоподателя и другите страни отговорността за вредите,

които според тях се дължат на описаното в същото това решение поведение. Това би могло да е в ущърб на жалбоподателя и евентуално и на други страни, включително претендиращите обезщетение за вреди.

- 72 Жалбоподателят поддържа освен това, че подходът на Общия съд може да предизвика известни опасения, що се отнася до организацията на правораздаването, процесуалната икономия пред съда на Съюза и принципа на пропорционалността. Ако се потвърди този подход, това би подтикнало жалбоподателите без друга причина систематично да формулират исканията си широко, само и само за да увеличат шансовете си за възможно най-голяма по обхват отмяна в случаите, в които съдът на Съюза служебно разгледа абсолютно основание за отмяна. Това би означавало съдът на Съюза сам да определя точния обхват на отмяната. Когато служебно разглежда абсолютно основание за отмяна, съдът на Съюза обикновено не се произнася по основанията за обжалване, посочени от страните. Поради това би било напълно възможно дори по жалба, подадена с цел злоупотреба с права или при явно незачитане на изискванията за редовност, да бъде постановена — според следвания в случая от Общия съд подход — пълна отмяна само защото жалбоподателят първоначално е поискал това.
- 73 Жалбоподателят твърди, че ако по делата, в които става въпрос за правила или принципи, свързани с обществения ред, съдът на Съюза е свободен да се отклонява от посочените от страните основания за обжалване, той трябва по аналогия да е свободен да се отклонява и от техните искания. Това неизбежно би следвало да е така, за да може с диспозитива на съдебното решение да бъдат отстранени нарушенията на тези свързани с обществения ред правила или принципи. Обратното тълкуване би било във вътрешно противоречие с обществения ред.
- 74 Според жалбоподателя Общият съд неправилно приел в точка 90 от обжалваното съдебно решение, че след като Общият съд служебно е разгледал абсолютно основание за отмяна, страните са тези, които трябва да поискат в хода на производството изменение на своите основания за обжалване или искания. Този подход отново би оставил въпросите, свързани с обществения ред, на едностранната преценка на едната страна по делото. Съобразяването с абсолютните основания за отмяна, разгледани служебно от Общия съд, не можело обаче да зависи от личните интереси на страните по делото. Освен това Общият съд посочил в тази точка 90 и че така или иначе не би допуснал такова изменение от страна на жалбоподателя, дори същият да бе направил изрично искане. При тези обстоятелства било невъзможно откритите от Общия съд въпроси, свързани с обществения ред, да бъдат отразени в обхвата на постановената с диспозитива на обжалваното съдебно решение отмяна.
- 75 С второто си основание за обжалване жалбоподателят поддържа, че дори забраната за произнасяне *ultra petita* да е приложима, по-висшият принцип на ефективна съдебна защита, така както е предвиден в член 47 от Хартата, изисквал пълна отмяна на спорното решение.
- 76 Жалбоподателят отбелязва в това отношение, че в точка 59 от решение на Европейския съд по правата на човека от 27 септември 2011 г., *A. Menarini Diagnostics S.r.l. c/y Италия* (CE:ECHR:2011:0927JUD004350908), правомощието да изменя изцяло както от фактическа, така и от правна страна решението, постановено от по-нисшестоящия орган, е една от характерните особености на съдебния орган, упражняващ пълен съдебен контрол. Подобен орган би трябвало по-специално да има право да разгледа всички фактически и правни въпроси, които са от значение за спора, с който е сезиран.
- 77 Освен това в точка 136 от решение от 8 декември 2011 г., *KME Germany и др./Комисия* (C-389/10 P, EU:C:2011:816), Съдът приел, че член 47 от Хартата на практика изисква пълен и цялостен контрол както от правна, така и от фактическа страна. Видно от точка 67 от решение от 8 декември 2011 г., *Chalkor/Комисия* (решение C-386/10 P, EU:C:2011:815), такъв контрол включвал правомощието да се отмени обжалваният акт.

- 78 Според жалбоподателя подходът на Общия съд е още по-изненадващ, поради това че този съд сам е констатирал, по-специално в точки 76 и 79—81 от обжалваното съдебно решение, редица конкретни нарушения на правото на защита на жалбоподателя. Освен това при приемането на спорното решение били допуснати други нарушения на това право, които не били посочени изрично в обжалваното съдебно решение.
- 79 Комисията твърди, че дори жалбата до Съда да се приеме за допустима, твърденията по посочените в нея две основания за обжалване са при всички положения неоснователни.

Съображения на Съда

- 80 Във връзка с двете основания за обжалване жалбоподателят упреква по същество Общия съд за това, че поради забраната за произнасяне *ultra petita* е приел, че не може да отмени спорното решение в по-голяма част от посочената от жалбоподателя в първоинстанционната жалба, въпреки че това е необходимо, за да се отстрани незаконосъобразността, констатирана от Общия съд при анализа на служебно разглежданото от него абсолютно основание за отмяна.
- 81 Следва веднага да се припомни, че както Съдът многократно е постановявал, съдът, осъществяващ контрол за законосъобразност, не може да се произнася *ultra petita* и поради това постановената от него отмяна не може да надхвърля по обхват поисканата от жалбоподателя (вж. решения от 19 януари 2006 г., *Comunità montana della Valnerina*/Комисия, C-240/03 P, EU:C:2006:44, т. 43 и цитираната съдебна практика, и от 14 септември 1999 г., *Комисия/AssiDomän Kraft Products* и др., C-310/97 P, EU:C:1999:407, т. 52).
- 82 Освен това, макар абсолютната сила на пресъдено нещо, с която се ползва отменителното решение на съда на Съюза, да обхваща както диспозитива, така и мотивите, въз основа на които то е постановено, тя не може да доведе до отмяна на акт, опорочен от същата незаконосъобразност, но неоспорен пред съда на Съюза (решение от 14 септември 1999 г., *Комисия/AssiDomän Kraft Products* и др., C-310/97 P, EU:C:1999:407, т. 54).
- 83 Освен това съгласно постоянната практика на Съда решение, което не е било обжалвано от адресата си в предвидения в член 263, шеста алинея ДФЕС срок, става окончателно по отношение на него (вж. решение от 14 септември 1999 г., *Комисия/AssiDomän Kraft Products* и др., C-310/97 P, EU:C:1999:407, т. 57 и цитираната съдебна практика).
- 84 Тази съдебна практика се основава по-специално на виждането, че целта на сроковете за обжалване е да се гарантира правната сигурност, като не се допусне неограничена във времето възможност за оспорване на актове на Съюза, които пораждаат правни последици, както и на изискванията за добро правораздаване и процесуална икономия (решение от 14 септември 1999 г., *Комисия/AssiDomän Kraft Products* и др., C-310/97 P, EU:C:1999:407, т. 61).
- 85 С оглед на горното, и както по същество отбелязва и генералният адвокат в точки 94 и 97 от заключението си, отнасящ се до определено лице акт или части от такъв акт, които не са оспорени пред съда на Съюза, не могат да бъдат отменени от същия и съответно стават окончателни по отношение на това лице.
- 86 Следва да се припомни също така, че съгласно член 21, първа алинея от Статута на Съда на Европейския съюз, член 120, букви в) и г) от Процедурния правилник на Съда и член 44, параграф 1, букви в) и г) от Процедурния правилник на Общия съд от 2 май 1991 г. при преките производства пред съдилищата на Съюза исковата молба или жалбата трябва да съдържа в частност посочване на предмета на спора, кратко изложение на посочените основания и исканията на ищеца или жалбоподателя.

- 87 Следователно, както подчертава генералният адвокат в точка 84 от заключението си, при разглежданите от съда на Съюза спорове за законосъобразност страните са тези, които инициират производството и очертават предмета на спора, в частност като посочват в петитума на жалбата акта или частта от акта, който/която да бъде подложен(а) на съдебна проверка.
- 88 Без съмнение съгласно постоянната практика на Съда съдът на Съюза трябва служебно да разглежда абсолютните основания за отмяна (вж. в този смисъл например решение от 2 декември 2009 г., Комисия/Ирландия и др., C-89/08 P, EU:C:2009:742, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 89 Противно обаче на намекуваното от жалбоподателя, правомощието на съда, осъществяващо контрол за законосъобразност, служебно да разгледа абсолютно основание за отмяна, изобщо не предполага правомощие служебно да измени исканията на жалбоподателя. Всъщност, както следва в частност от разпоредбите, цитирани в точка 86 от настоящото решение, ако основанията за обжалване са необходимата основа на изложените в петитума на първоинстанционната жалба искания, те все пак неминуемо се различават от последните, които определят пределите на спора, отнесен до съда на Съюза.
- 90 Следователно, макар, както Съдът вече е постановил, да е вярно, че като служебно разглежда абсолютно основание за отмяна, на което по принцип страните не са се позовавали, съдът на Съюза не излиза извън рамките на спора, с който е сезиран, и не нарушава по никакъв начин процесуалните правила относно представянето на предмета на спора и на основанията в жалбата (решение от 2 декември 2009 г., Комисия/Ирландия и др., C-89/08 P, EU:C:2009:742, т. 35), това не важи, ако след проверка по същество на съответния акт този съд — разглеждайки служебно основание за отмяна — го отмени в по-голяма част от посочената в петитума на редовно подадената жалба, по съображение че такава отмяна е необходима, за да се отстрани незаконосъобразността, констатирана служебно при въпросната проверка.
- 91 В случая обаче, както бе припомнено в точки 20 и 21 от настоящото решение, в петитума на жалбата си пред Общия съд жалбоподателят е поискал само частична отмяна на спорното решение.
- 92 При тези обстоятелства се налага изводът, че предвид съображенията, изложени в точки 81—90 от настоящото решение, Общият съд не е допуснал грешка при прилагане на правото, като в точка 92 от обжалваното съдебно решение е приел, че може да постанови отмяна на спорното решение само в пределите, очертани в петитума на първоинстанционната жалба, и съответно в точка 93 от обжалваното съдебно решение частично е отменил спорното решение, в съответствие с тези предели.
- 93 Останалите доводи на жалбоподателя в подкрепа на двете му основания за обжалване не оборват този извод.
- 94 По-конкретно, следва да се отхвърли, на първо място, доводът, припомнен по същество в точка 66 от настоящото решение, че в точка 91 от обжалваното съдебно решение Общият съд неправилно се основал на член 44, параграф 1 и член 48, параграф 2 от Процедурния си правилник от 2 май 1991 г. В това отношение е достатъчно да се отбележи, че Общият съд се е основал на тези разпоредби в анализа си в точки 90 и 91 от обжалваното съдебно решение на въпроса дали изменение на първоначалните искания на жалбоподателя би било допустимо, дори ако той имплицитно бе изразил такова желание. Затова, противно на намекуваното от жалбоподателя, Общият съд не е пренебрегнал факта, че посочените разпоредби се отнасят не до въпроса при какви условия Общият съд би могъл евентуално да разгледа служебно основания за отмяна, дори съответно да измени петитума, а до процесуалните изисквания към жалбоподателите в производства пред него по обжалване, що се отнася до съдържанието на жалбите.

- 95 Този довод, почиващ на неправилно тълкуване на обжалваното съдебно решение, трябва да бъде отхвърлен.
- 96 На второ място, следва да се отхвърли доводът, припомнен по същество в точка 70 от настоящото решение, че в резултат от подхода, възприет от Общия съд в обжалваното съдебно решение, се е стигнало до нелогично разграничение между случая на жалбоподателя и този на уличените превозвачи, по отношение на които спорното решение, доколкото ги засяга, е изцяло отменено, без те да са посочили в съответните си жалби наличието на порок в мотивите — основание за отмяна, разгледано служебно от Общия съд, и причина същият да отмени спорното решение.
- 97 Всъщност е безспорно, че за разлика от въпросните други превозвачи в първоинстанционната си жалба жалбоподателят е поискал спорното решение, доколкото се отнася до него, да бъде отменено само частично.
- 98 Следователно и като се има предвид, видно от точка 85 от настоящото решение, че отнасящите се до определено лице части на акт, които не са оспорени пред съда на Съюза, не могат да бъдат отменени от същия и съответно стават окончателни по отношение на това лице, Общият съд правилно не е третирал еднакво жалбоподателя и уличените превозвачи, подали посочените в точка 30 от настоящото решение жалби, предвид съществуващите между тези лица различия, що се отнася до обхвата на исканията, които са направили в първоинстанционното производство.
- 99 Освен това, предвид факта, че подобно на тези други уличени превозвачи, жалбоподателят е извял полза от служебно разгледаното от Общия съд основание за отмяна, доколкото е поискал от него да провери спорното решение, той неправилно поддържа, че подходът, възприет от Общия съд в обжалваното съдебно решение, би лишил от полезно действие правомощието на съда на Съюза служебно да разглежда абсолютни основания за отмяна при обстоятелства като тези в случая. Всъщност от тълкуването на точки 27—94 от обжалваното съдебно решение във връзка една с друга следва изводът — който впрочем не се оспорва в настоящото производство по обжалване — че постановената от Общия съд с обжалваното съдебно решение отмяна се дължи единствено на наличието на служебно разгледаното от него основание за отмяна, като основанията за обжалване, изтъкнати от жалбоподателя в първоинстанционната жалба, изобщо не са били изследвани от Общия съд.
- 100 На трето място, що се отнася до изложения в точка 72 от настоящото решение довод, че подходът на Общия съд бил в разрез с доброто правораздаване, достатъчно е да се отбележи, че съображенията за процесуална икономия в никакъв случай не могат да бъдат оправдание за съда на Съюза да не приложи забраната за произнасяне *ultra petita* само защото решението му почива на служебно разгледано основание за отмяна.
- 101 На четвърто място, припомненият по същество в точки 75—78 от настоящото решение довод, че правото на жалбоподателя на ефективни правни средства за защита съгласно член 47 от Хартата би бил нарушен, ако се потвърдят съображенията на Общия съд, не може да бъде уважен.
- 102 Без съмнение от точки 76—86 от обжалваното съдебно решение следва изводът — който впрочем не се оспорва в настоящото производство по обжалване — че порокът в мотивите, констатиран от Общия съд в това решение, е накърнил правото на защита на жалбоподателя, доколкото не му е позволил, въпреки че той е решил да обжалва спорното решение пред Общия съд, да разбере естеството и обхвата на нарушението или нарушенията, констатирани в спорното решение, и че този порок е попречил на Общия съд да упражни контрол върху последното.

- 103 Както обаче Съдът вече е постановил, липсата на служебен контрол върху цялото обжалвано решение не е нарушение на принципа на ефективна съдебна защита (вж. в този смисъл решение от 8 декември 2011 г., *Chalkor/Комисия*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, т. 66).
- 104 В този смисъл от практиката на Съда следва, че контролът за законосъобразност по член 263 ДФЕС, допълнен с правомощието за пълен съдебен контрол по отношение на размера на глобата, предвидено в член 31 от Регламент (ЕО) № 1/2003 на Съвета от 16 декември 2002 година относно изпълнението на правилата за конкуренция, предвидени в членове [101 ДФЕС и 102 ДФЕС] (ОВ L 1, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 8, том 1, стр. 167), предполага съдът на Съюза да упражнява контрол както от правна, така и от фактическа страна и да има право да преценява доказателствата, да отменя обжалваното решение и да изменя размера на глобата (вж. в този смисъл решение от 8 декември 2011 г., *Chalkor/Комисия*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, т. 67).
- 105 Следователно, както отбелязва генералният адвокат в точка 142 от заключението си, не е в противоречие с принципа на ефективната съдебна защита това, че осъществяваният от съда на Съюза контрол за законосъобразност е ограничен от исканията, които страните са формулирали в писмените си изявления, тъй като този принцип изобщо не изисква този съд да разпростира проверката си върху части от решение, които не са обхванати от спора, с който е сезиран.
- 106 По-конкретно, що се отнася до обстоятелствата в настоящото производство, порокът в мотивите, констатиран от Общия съд в обжалваното съдебно решение, действително е попречил на жалбоподателя, както следва от точка 102 от настоящото решение, да открие евентуални други пороци на спорното решение, но е безспорно, че въпросният порок в мотивите е можел да бъде установен от жалбоподателя и че последният следователно е можел да го посочи в жалбата си до Общия съд, за да поиска пълна отмяна на това решение, доколкото се отнася до него, така както са направили някои други от уличените превозвачи, например *Air Canada* по делото, по което е постановено решение от 16 декември 2015 г., *Air Canada/Комисия* (T-9/11, непубликувано, EU:T:2015:994).
- 107 Накрая, следва да се отхвърли и изложението в точка 71 от настоящото решение довод, че пред националните съдилища има висящи производства по предявени срещу жалбоподателя искиове за вреди, които се основават на спорното решение, което, доколкото е изцяло опорочено, затруднява тези съдилища да определят как е разпределена между жалбоподателя и другите страни отговорността за вредите, които според тях се дължат на поведението, предмет на това решение.
- 108 В това отношение е достатъчно да се посочи, както прави генералният адвокат в точка 129 от заключението си, че само по себе си евентуалното ангажиране на отговорността на жалбоподателя съгласно националното право за вредите, които е причинил с антиконкурентното си поведение, не би могло да промени правомощията на съда на Съюза съгласно член 263 ДФЕС.
- 109 С оглед на изложеното по-горе твърденията по двете основания за обжалване са неоснователни и съответно трябва да бъдат отхвърлени.
- 110 При тези обстоятелства не следва да се разглеждат изложените в точки 37—39 от настоящото решение доводи на Комисията за недопустимост на жалбата поради несъответствието ѝ с член 56, втора алинея от Статута на Съда на Европейския съюз и с член 170, параграф 1 от Процедурния правилник на Съда. Същото важи и за възраженията за недопустимост на писмената реплика.
- 111 С оглед на всички изложени по-горе съображения жалбата трябва да бъде отхвърлена изцяло.

По съдебните разноси

- 112 Съгласно член 184, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, когато жалбата е неоснователна, Съдът се произнася по съдебните разноси. Съгласно член 138, параграф 1 от този правилник, приложим в производството по обжалване по силата на член 184, параграф 1 от него, загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноси, ако е направено такова искане.
- 113 Тъй като Комисията е направила искане за осъждането на жалбоподателя и последният е загубил делото, той трябва да бъде осъден да заплати разноските за настоящото производство по обжалване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

1) Отхвърля жалбата.

2) Осъжда British Airways plc да заплати съдебните разноси.

Подписи

i — В точки 80 и 90 от мотивите са нанесени езикови промени след първоначалната електронна публикация на този текст.